

HE 114/2018 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi muuntogeenisen organismin viljelyn rajoittamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksellä ehdotetaan säädettäväksi laki, jolla pantaisiin täytäntöön direktiivi, jonka nojalla jäsenvaltiolla on mahdollisuus rajoittaa muuntogeenisten organismien viljelyä tai kieltää viljely alueellaan. Lailla säädettäisiin myös rajoitusten ja kieltojen valvonnasta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
3 ESITYKSEN KESKEISET EHDOTUKSET.....	4
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	5
4.1 Ympäristövaikutukset.....	5
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	6
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	6
4.4 Taloudelliset vaikutukset.....	7
5 ASIAN VALMISTELU.....	7
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	9
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	9
2 VOIMAANTULO.....	14
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	14
LAKIEHDOTUS.....	17
Laki muuntogeenisen organismin viljelyn rajoittamisesta.....	17

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/412 direktiivin 2001/18/EY muuttamisesta siltä osin kuin on kyse jäsenvaltioiden mahdollisuudesta rajoittaa muuntogeenisten organismien viljelyä tai kieltää se alueellaan tuli voimaan 2 päivänä huhtikuuta 2015. Direktiivi käsittelee jäsenvaltioiden mahdollisuutta kansallisesti rajoittaa Euroopan unionissa (EU) viljeltäväksi hyväksytyjen muuntogeenisten kasvien viljelyä tai kieltää se alueellaan.

Lokakuuhun 2015 mennessä oli jäsenvaltioilla mahdollisuus ilman perusteluita esittää viljelyrajoituksia sellaisista muuntogeenisistä organismeista, joista oli jätetty viljelyä koskeva hakemus tai jotka oli hyväksytty viljeltäväksi EU:ssa. Useat jäsenvaltiot esittivät rajoituksia. Suomessa ei ollut rajoituksille tarvetta, koska kyseessä oli Suomessa viljelyyn soveltumattomia kasveja.

Direktiivin voimaantulo mahdollisti jäsenvaltioille yksittäisen viljelykäyttöön hyväksytyyn muuntogeenisen organismin viljelyn rajoittamisen tai kieltämisen joko koko maassa tai alueellisesti. Viljelyn rajoittaminen tai kieltäminen tulisi tehdä päätöksellä, joka on perusteltu, eikä se saa olla ristiriidassa EU:n yhteisen riskinarvioinnin kanssa.

Suomessa ei tällä hetkellä viljellä kaupallisesti muuntogeenisiä organismeja, eikä tällaisia ole lähivuosina odotettavissa. Tulevaisuudessa mahdollisesti viljeltäväksi tulevien muuntogeenisten kasvien varalle on kuitenkin tarpeen luoda valmis kansallinen päätöksentekomekanismi. Päätöksenteon muodosta säättäminen ei olisi tarkoituksenmukaista enää tilanteessa, jossa muuntogeeninen kasvi on jo tulossa viljeltäväksi.

2 Nykytila

Muuntogeenisen organismin viljely edellyttää EU:n laajuista viljelylupaa. Lupamenettelyjä on kaksi ja ne ovat rinnakkaisia. Muuntogeenisistä elintarvikkeista ja rehuista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1829/2003 (*gm-elintarvike- ja rehuasetus*) mukaisesti voidaan hakea ja myöntää lupa viljelyyn. Menettelyä voidaan soveltaa tapauksissa, jossa viljelylupaa haetaan sellaiselle organismille, jolle haetaan lupaa käytettäväksi myös elintarvikkeena ja rehuna. Lupahakemus jätetään jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen kautta Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaiselle, joka ilmoittaa siitä Euroopan komissiolle (*komissio*) ja muille jäsenvaltioille sekä asettaa hakemuksen näiden saataville. Kun Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen on antanut lopullisen lausuntonsa organismin turvallisuudesta komissio esittää sen hyväksymistä koskevan päätöksen, joka käsitellään komitologiamenettelyllä. Suomessa gm-elintarvike- ja rehuasetuksen mukainen toimivaltainen viranomainen on Elintarviketurvallisuusvirasto.

Lupaa voidaan hakea myös geneettisesti muunnettujen organismien tarkoituksellisesta levitämisestä ympäristöön ja neuvoston direktiivin 90/220/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/18/EY (*avoimen käytön direktiivi*) mukaisesti. Niin sanottua avointa levitystä ympäristöön koskeva lupahakemus koskee ainoastaan viljelyä. Ilmoitus, joka sisältää riskinarvioinnissa tarvittavat tiedot, jotka on määritelty direktiivin liitteissä, jätetään sen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, jossa tuote on tarkoitus saattaa ensimmäisen kerran markkinoille. Tämä viranomainen vastaa riskinarvioinnista direktiivin liitteissä kirjattujen edellytysten mukaisesti ja antaa arviointikertomuksen, joka toimitetaan komissiolle. Elleivät muut jäsenvaltiot esitä vastalauseita, jäsenvaltio antaa tuotteen markkinoille saattamista koskevan luvan. Jos muut jäsenvaltiot ovat esittäneet vastalauseita tai huo-

mioita, joita ei saada ratkaistua neuvottelemalla, päätetään asia komitologiamenettelyssä. Jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen ilmoittaa tämän perusteella luvasta hakijalle. Suomessa avoimen käytön direktiivin mukainen toimivaltainen viranomainen on geeniteknikan lautakunta. Direktiivi on saatettu kansallisesti voimaan geeniteknikkalain (377/1995).

Ennen huhtikuussa 2015 voimaantullutta direktiivimuutosta, kun muuntogeeninen organismi oli hyväksytty viljelytarkoitukseen, jäsenvaltio ei saanut kieltää, rajoittaa tai vaikeuttaa sen vapaata liikkuvuutta alueellaan muuten kuin EU:n oikeudessa määrätyn edellytyksin. Joissakin jäsenvaltioissa on muuntogeenisen organismin viljelyn kieltämiseksi tai rajoittamiseksi sovellettu avoimen käytön direktiivin 23 artiklan suojalauseketta ja gm-elintarvike- ja rehuasetuksen 34 artiklan mukaisia hätätoimenpiteitä. Nämä keinot liittyvät muuntogeenisen organismin turvallisuuteen tai terveellisyteen, sekä luvan saamisen jälkeen saatuun uuteen tieteelliseen tietoon. Keinojen ongelmana on ollut se, että jäsenvaltiot ovat käytännössä puuttuneet niillä EU:n muuntogeenisiä organismeja koskevaan lupajärjestelmään kuuluvaan riskinarviointiin. Direktiivimuutoksen tultua voimaan jäsenvaltiolla on nyt EU-oikeuden mukaisia keinoja vaikuttaa muuntogeenisten organismien viljelyyn alueellaan, eikä suojalausekkeeseen tai hätätoimenpiteisiin olisi enää aihetta vedota perusteelta.

Muuhun kuin kaupalliseen viljelyyn tarkoitettujen viljelylupahakemukset eli niin sanotut kenttäkoeluvat käsitellään geeniteknikkalain mukaisesti geeniteknikan lautakunnassa. Näitä direktiivimuutoksen mahdollistama kansallinen kieltäminen tai rajoitus ei koske.

Suomessa ei Elintarviketurvallisuusviraston mukaan tällä hetkellä ole markkinoilla muuntogeenisiä elintarvikkeita. Muuntogeenistä soijaa on tuodusta rehusojasta hieman yli puolet (vuonna 2015 56 %, n. 79 miljoonaa kiloa). Hakemusmenettelyssä EU:ssa ei ole yhtään Suomessa viljeltäväksi soveltuvaa taikka kiinnostavaa viljelykasvia, joten muuntogeenisten organismien viljelyn ei arvioida lähiainakoina olevan meillä ajankohtainen kysymys.

Direktiivimuutos on otettu käyttöön useissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa. Direktiivimuutos on saatettu voimaan ainakin Tanskassa, Latviassa, Liettuassa, Tšekissä, Ranskassa, Itävallassa, Romaniassa ja Sloveniassa. Kreikassa, Alankomaissa, Unkarissa, Irlannissa ja Luxemburgissa säädösvalmistelu on vielä kesken. Ruotsin geeniteknikan lautakunta suositti, ettei direktiiviä saateta lainkaan voimaan. Muutos on saatettu voimaan joko liittämällä asia osaksi geeniteknikkalakia, kuten esimerkiksi Tanskassa tai vastaavasti säätämällä siitä erillinen laki, kuten Ranska on tehnyt. Suomessa avoimen käytön direktiivi on saatettu voimaan geeniteknikkalain, mutta direktiivin muutos koskee viljelyä, jolloin asia kuuluu maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan. Voimaansaattamisesta tulisi tällöin säätää erillisellä lailla.

3 Esityksen keskeiset ehdotukset

Esityksellä ehdotetaan säädettäväksi laki, jolla saatettaisiin voimaan kansallisia järjestelyjä, joiden avulla muuntogeenisten organismien viljelyn rajoittaminen tai kieltäminen on mahdollista avoimen käytön direktiivin mukaisesti. Lailla säädettäisiin myös kansallisiin järjestelyihin liittyvästä valvonnasta.

Kansallisten järjestelyjen tulisi direktiivin mukaan koskea ensinnäkin niin sanottuja rinnakkaiselotoimenpiteitä valtion raja-alueilla. Rinnakkaiselotoimenpiteillä tarkoitetaan niitä käytännön toimia, joilla viljelykasvin leviämistä voidaan estää. Mikäli jäsenvaltiossa viljellään muuntogeenisiä organismeja, olisi sen otettava raja-alueillaan käyttöön asianmukaisia toimenpiteitä estääkseen muuntogeenisten organismien mahdollinen leviäminen rajojen yli naapurijäsenvaltioihin, paitsi jos tällaiset toimenpiteet ovat maantieteellisten erityisolosuhteiden vuoksi tarpeettomia.

Toisekseen jäsenvaltio voisi muuntogeenisen organismin lupamenettelyn aikana tai lupaa uusittaessa vaatia, että luvan maantieteellistä soveltamisalaa mukautetaan siten, että kyseisen jäsenvaltion koko alue tai sen osa suljettaisiin viljelyn ulkopuolelle. Tällöin lupanhakija voisi mukauttaa alkuperäisen hakemuksen maantieteellistä soveltamisalaa vaatimuksen mukaisesti tai pitää sen ennallaan. Saatu mukautus voitaisiin poistaa myöhemmin jäsenvaltion esittämällä pyynnöllä.

Kolmanneksi, jos soveltamisalan mukauttamista ei ole vaadittu tai hakija ei ole mukautukseen suostunut, jäsenvaltio voisi hyväksyä toimenpiteitä, joilla rajoitetaan tietyn muuntogeenisen organismin viljelyä tai kielletään se jäsenvaltion koko alueella tai sen osalla. Direktiivissä on lueteltu perusteet, joihin jäsenvaltio rajoitus- tai kieltopäätöksessään voi vedota.

Esityksessä luotaisiin menettelyt, joiden mukaisesti Suomi voisi rajoittaa muuntogeenisten organismien viljelyä kansallisesti joko vaatimalla muuntogeenisen organismin viljelyluvan mukauttamista tai laatimalla kansallisia rajoituksia tai kieltöjä. Viljelyn rajoituksella voitaisiin myös toteuttaa rinnakkaiseloon liittyviä toimenpiteitä, joilla pyritään estämään muuntogeenisen organismin leviämistä naapurijäsenvaltioihin. Rinnakkaiselosta ei esitetä säädettäväksi erillistä säännöstä, koska Suomen ainoa maaraja toisen EU-jäsenvaltion kanssa on raja Ruotsin kanssa Tornion ja Kilpisjärven välillä. Kyseisellä alueella viljely on vähäistä eikä viljelyksiä ole lähellä rajaa. Viljelyn rajoituksissa säädettäviä rinnakkaiselotoimenpiteitä voitaisiin tarvittaessa hyödyntää myös muissa tapauksissa, joissa pyritään estämään sekoittumista muuntogeenisen, tavanomaisella tavalla viljellyn sekä luonnonmukaisen tuotannon välillä.

Viljelyn kansallista rajoittamista tai kieltämistä koskevan päätöksen tulisi olla perusteltu, eikä se saisi olla ristiriidassa EU:n yhteisen riskinarvioinnin kanssa. Tämä tarkoittaa, että kieltoperusteena ei voisi käyttää turvallisuuden tai terveellisyyskohdistuvia perusteluja, sillä turvallisuus ihmisille, eläimille ja ympäristölle on ollut hyväksymisen edellytys jo viljelyluvan myöntämisen vaiheessa.

Kieltoperusteiden tulisi olla EU:n oikeuden mukaisia, perusteltuja, oikeasuhtaisia ja syrjimättömiä, sekä niiden tulisi perustua lisäksi pakottaviin syihin. Esimerkkeinä kieltoperusteista direktiivissä on mainittu ympäristöpoliittiset tavoitteet, kaavoitus, maankäyttö, sosioekonomiset vaikutukset, muuntogeenisten organismien muissa tuotteissa esiintymisen välttäminen sekä maatalouspolitiikan tavoitteet. Lisäperusteena on mainittu oikeusjärjestyksen perusteet. Jäsenvaltion päätöksen kieltää tai rajoittaa muuntogeenisen kasvin viljelyä ei tulisi myöskään estää bioteknisen tutkimuksen harjoittamista.

Esityksessä säädettäisiin myös viranomaisista sekä muuntogeenisen organismin viljelyn valvonnasta.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Ympäristövaikutukset

EU:ssa valittu ihmisten ja eläinten terveyden ja ympäristön suojelun taso mahdollistaa yhdenmukaisen tieteellisen arvioinnin koko EU:n alueella. Direktiivin voimaantulolla ei pyritä vaikuttamaan tähän. Jäsenvaltioiden olisi käytettävä ainoastaan sellaisia ympäristöpolitiikan tavoitteisiin liittyviä kieltoperusteita, jotka ovat riskinarviointiin nähden erillisiä ja sitä täydentäviä. Lähtökohtaisesti muuntogeenisen kasvin viljelyn rajoituksella tai kiellolla ei olisi ympäristövaikutuksia. Maa- ja metsätalousministeriön vuonna 2016 teettämän selvityksen, *Esiselvitys muuntogeenisten kasvien kansallisten viljelykieltojen vaikutuksista*, mukaan esimerkiksi muuntogeenisen perunan ja sokerijuurikkaan viljelyssä kasvinsuojeluaineiden käytössä ei olisi

eroa tavanomaisiin viljelylajikkeisiin verrattuna. Viljelykiellolla ei siis selvityksen mukaan olisi vaikutusta kasvinsuojeluaineiden käyttöön.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Vaikutukset viranomaisiin kohdistuisivat maa- ja metsätalousministeriöön, Ruokavirastoon sekä geenitekniikan lautakuntaan. Viljelyn rajoittamista tai kieltämistä koskeva päätös olisi luonteeltaan pitkälti poliittinen päätös, minkä vuoksi ratkaisuväliltä osoitettaisiin valtioneuvostolle.

Ruokavirasto huolehtisi lisäksi viljelylupahakemusten saattamisesta yleisön tietoon, sekä sitä koskevien kommenttien vastaanottamisesta. Voimassaolevan valtioneuvoston asetuksen mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto huolehtii siitä, että yleisö saa tiedon asetuksen 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan ii luetelmakohdan ja 17 artiklan 2 kohdan b alakohdan ii luetelmakohdan tarkoittamasta Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen julkaisemasta hakemuksen tiivistelmästä sekä 6 artiklan 7 kohdan ja 18 artiklan 7 kohdan tarkoittamasta Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen lausuntojen julkaisemisesta ja yleisön mahdollisuudesta kommentoida lausuntoja. Tältä osin tehtävä vastaisi voimassaolevaa lainsäädäntöä. Ruokavirasto huolehtisi teknisen asiantuntemuksensa puolesta ehdotuksesta toimenpiteiksi viljelyn rajoittamiseksi tai kieltämiseksi. Ruokavirasto myös huolehtisi lain ja sen nojalla annetun asetuksen noudattamisen valvonnasta.

Elintarviketurvallisuusvirasto valvoo voimassa olevan geenitekniikkalain 5 h §:n mukaan muuntogeenisten organismien tarkoituksellista levittämistä. Ottaen huomioon todennäköisten viljelykieltojen vähäisen määrän, voitaisiin valvonta toteuttaa samoilla resursseilla geenitekniikkalain mukaisen valvonnan kanssa, eikä lisäresursseille katsottaisi olevan tarvetta.

Ruokaviraston hakemusten julkaisemista, niitä koskevien kommenttien vastaanottamista sekä niiden kokoamista maa- ja metsätalousministeriölle vastaava tehtävä annettaisiin geenitekniikan lautakunnalle avoimen käytön direktiivin mukaisen lupamenettelyn osalta. Tehtävä olisi uusi, mutta avoimen käytön direktiivin lupamenettelyn kautta tulevien viljelylupahakemusten määrä arvioidaan hyvin pieneksi. Lautakunnan tulisi kuitenkin päivittää verkkosivustonsa siten, että hakemusten julkaiseminen on mahdollista.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksen vaikutukset kohdistuisivat ensisijaisesti maatalouden elinkeinonharjoittajiin. Rajoitukset tai kiellot liittyisivät ainoastaan viljelyyn, eikä niiden tulisi vaikuttaa siementen, kasvien lisäysaineiston tai satotuotteiden vapaaseen liikkuvuuteen tai tuontiin, eikä muuntogeenisten kasvien viljelyyn muissa jäsenvaltioissa.

Rajoituksen tai kiellon vaikutukset kohdistuisivat yksittäisiin viljelijöihin, jotka haluaisivat viljellä kyseistä kasvia. Muuntogeenisen kasvin viljelyn kieltäminen helpottaisi koneiden ja laitteiden yhteiskäyttöä, koska sekoittumisen vaaraa muuntogeenisen ja tavanomaisen välillä ei olisi. Lisäksi se säästäisi viljelijän rinnakkaiselon vaatimien erilläänpitovaatimusten synnyttämistä kustannuksista. Toiminnanharjoittajan kustannusvaikutuksia arvioitaessa on kuitenkin huomioitava, että muuntogeenisen organismin viljely on kuitenkin viljelijän oma valinta, joka perustuu kustannus-hyöty -analyysiin.

Rajoituksilla voisi olla myös vaikutuksia kuluttajille tarjottavien kansallisesti viljeltyjen lopputuotteiden valikoimaan. Näiden tuotteiden tuontiin ei rajoituksilla kuitenkaan olisi vaikutusta.

4.4 Taloudelliset vaikutukset

Esityksen taloudelliset kustannukset kohdistuisivat lähinnä viranomaisiin. Kustannusten lisäykset olisivat kuitenkin pieniä. Elintarviketurvallisuusvirasto valvoo voimassa olevan lainsäädännön nojalla muuntogeenisen organismin tarkoituksellista levittämistä ympäristöön. Valvonta voitaisiin hoitaa samassa yhteydessä samoilla valvontaresursseilla. Geenitekniikan rekisterin päivittämisestä soveltumaan paremmin valvonnan vaatimuksiin aiheutuisi kustannuksia. Toteutuessaan asetuksella annettavat rajoitukset tai kiellot vähentäisivät kustannusten syntyä erilläänpitovaatimusten osalta. Toisaalta toteutunut rajoitus tai kiello estäisi muuntogeenisen organismin viljelyn ja vaikuttaisi näin elinkeinon harjoittamiseen. Rajoituksen tai kiellon aiheuttamat vaikutukset ovat kuitenkin seurausta vasta mahdollisesti annettavasta asetuksesta, jonka valmistelun yhteydessä vaikutuksia on tarkasteltava uudelleen. Vaikutuksia arvioitaessa tulisi arvioida rajoituksen tai kiellon taloudellisia vaikutuksia koko elinkeinon ja tuotantoketjun laajuisesti. Arvion tulisi kattaa viljelyelinkeinon mahdollisuudet ja uhat taloudelliseen tuottavuuteen sekä mahdolliset vaihtoehdot viljelykasvit.

Viljelyn vaikutuksia arvioitaessa on huomattava, ettei lähitulevaisuudessa kuitenkaan ole näköpiirissä kasveja, joiden viljely olisi Suomessa todennäköistä. Esitys auttaa kuitenkin varautumaan ennakoita tuleviin tilanteisiin.

5 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä yhteistyössä oikeusministeriön kanssa.

Esityksestä on pyydetty lausunto seuraavilta tahoilta: valtioneuvoston kanslia, ulkoministeriö, oikeusministeriö, sisäministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira), Luonnonvarakeskus (Luke), Ahvenanmaan valtionvirasto (Statens ämbetsverk på Åland), aluehallintovirastot (AVI), Biotekniikan neuvottelukunta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset), kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä, Suomen ympäristökeskus (SYKE), Ålands landskapsregering, geenitekniikan lautakunta, Huoltovarmuuskeskus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira), Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy, Tulli, Tullilaboratorio, Vieraslajiasioiden neuvottelukunta, Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM), Agriologien liitto ry, Agronomiliitto ry, Alkiokeskus Oy, Biodynaaminen yhdistys ry, Boreal Kasvinjalostus Oy, Ekometsätalouden liitto ry, Elinkeinoelämän keskusliitto (EK), Elintarviketeollisuusliitto ry (ETL), Elintarviketeollisuusliitto ry, Ekometsätalouden liitto ry, Greenpeace, Hedelmän- ja marjanviljelijäin liitto ry, Kasvinsuojeluseura ry, Kasvinsuojeluteollisuus ry (KASTE), Kauppapuutarhaliitto ry, Kotimaiset Kasvikset ry, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet, Luomuinstituutti, Luomuliitto ry, Luontoliitto ry, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Maanomistajain liitto ry, Maaseudun Kehittäjät ry, Metsänhoitajaliitto ry, Metsäteollisuus ry, Natur och Miljö rf, Perunantutkimuslaitos, ProAgria Keskusten Liitto, Pro Luomu ry, Puu- ja erityisalojen liitto, Puutarhaliitto - Trägårdsförbundet, Siemenkauppioiden yhdistys ry, Suomen Kuntaliitto, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen Mehiläishoitajain Liitto SML ry, Suomen Siemenperunakeskus Oy, Suomen Viljava Oy, Suomen Ympäristöoikeustieteen Seura ry,

HE 114/2018 vp

Suomen Yrittäjät, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf, Valio alkutuotanto, Viherympäristöliitto, Viking Genetics Finland Oy, Vilja-alan yhteistyöryhmä VYR ry, Yrittäjänäisten keskusliitto, Helsingin yliopisto maatalous-metsätieteellinen tiedekunta sekä Itä-Suomen yliopisto Luonnontieteiden ja metsätieteiden tiedekunta.

Lausuntoja saatiin määräaikaan mennessä 42 kappaletta. Esitystä pitivät kannatettavana Porin kaupunki, Boreal Kasvinjalostus OY, Siemenkauppiaitten Yhdistys ry, Luomuliitto ry, Suomen Luonnonsuojeluliitto, Kouvolan kaupunki, Vihdin kunta, Kaarinan kaupunki ja Paimion kaupunki. Maataloustuottajain keskusliitto MTK ry piti lisäksi toimivan rinnakkaiselosäätelyn aikaansaamista tärkeänä. Boreal Kasvinjalostus OY ja Siemenkauppiaitten yhdistys ry totesivat lisäksi, että laajamittainen muuntogeenisen kasvilajikkeen viljely ei ole todennäköistä Suomessa lähivuosina.

Useat lausunnonantajat pitivät hyvänä, ettei lailla vaaranneta bioteknistä tutkimusta tai kenttäkokeita. Tarkennuksia ja lisäyksiä toivottiin tiedottamista ja kuulemista koskeviin pykäliin sekä kiinnitettiin huomiota rajoitus- tai kieltopäätösten valmistelun avoimuuteen. Huomiota kiinnitettiin myös rinnakkaiselon toimivuuden tärkeyteen rinnakkaiselosta aiheutuviin kustannuksiin. Laissa esitettiin säädettäväksi rinnakkaiselosta.

Lain tarpeellisuus kyseenalaistettiin kasvinjalostustekniikoiden murrosvaiheen tai esitettyjen rajoitusperusteiden poliittisen luonteen vuoksi. Lausunnoista ilmeni huoli siitä, ettei suomalaisen tuotannon kannattavuus ja viljelijöiden toimeentulo vaarannu. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry huomautti, ettei kansallisesti saisi tehdä rajoituksia, jotka vaarantavat suomalaisen tuotannon kannattavuutta tai jatkuvuutta verrattuna muihin maihin ja että muuntogeenisen kasvin viljely voisi tulevaisuudessa olla joidenkin erikoiskasvien viljelyssä kannattava vaihtoehto. MTK piti tärkeänä toimivan rinnakkaiselosäätelyn aikaansaamista. Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan mielestä muuntogeenisen kasvinjalostuksen asettaminen erilaiseen asemaan muihin kasvinjalostustekniikoihin verrattuna on vahingollista aikana jolloin ilmastonmuutos ja globaalit ruokaturvan haasteet asettavat haasteita kasvintuotannolle.

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira esitti, että sille suunniteltuja tehtäviä tulisi harkita uudelleen, koska sillä ei ole toimivaltaa ja asiantuntemusta arvioida syitä, joihin rajoitus tai kieltoperustuu. Arviointiin kykenisivät Eviran mukaan paremmin Suomen ympäristökeskus, Luonnonvarakeskus, ympäristöministeriö sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Eviran mukaan sillä ei ole tarvittavia resursseja tehtävän hoitamiseen. Yhteydenpito komissioon sopisi paremmin maa- ja metsätalousministeriölle ja viljelyn valvonta ELY-keskuksille tai maakunnille. Eviran roolina voisi olla valvonnan ohjaus.

Geenitekniikan lautakunta esitti tarkennuksia rajoitus- tai kieltopäätöstä ja sen valmistelua koskevien säännösten perusteluihin. Esityksen perusteluissa tulisi lisäksi tarkentaa eri viranomaisten toimivaltaa. Lautakunta huomautti, ettei geenitekniikan rekisteri nykyisellään soveltu kaupallista viljelyä koskevan tiedon tallentamiseen. Lautakunta pyysi selvennyksiä esityksen toimivaltakysymyksiin ja kieltoperusteiden esimerkkilistaukseen varsinkin oikeusjärjestyksen perusteiden osalta. Koska esityksessä päätöksiä tehdään useamman kuin yhden ministeriön toimialalla, tulisi kieltö- ja rajoituspäätökset tehdä valtioneuvoston päätöksellä.

Ympäristöministeriö esitti selvennyksiä esityksen 5 §:ään. Viljelyn rajoitus- ja kieltoperusteet soveltuvat suurelta osin huonosti Eviran toimivaltaan ja voivat aiheuttaa yleisyytensä takia valtiosääntöoikeudellisia ongelmia. Ministeriö ehdotti, että Eviran tulisi pyytää 6 §:ssä mainitussa tilanteessa lausuntoja muiltakin viranomaisilta kuin geenitekniikan lautakunnalta. Lisäk-

si ministeriö yhtyi geenitekniikan lautakunnan mainitseman oikeusjärjestyksen perusteisiin liittyvien syiden tulkintaan.

Suomen ympäristökeskus yhtyi ympäristöministeriön lausuntoon ja esitti lisäksi, että Suomen ympäristökeskus ja Valvira toimivat myös itsenäisinä viranomaisina geenitekniikan valvon-
nassa ja että geenitekniikan rekisteri ei soveltuisi kaavailtuun käyttötarkoitukseen.

Sosiaali- ja terveysministeriö halusi viljelykieltopäätökseen johtavasta prosessista tarkempaa kuvausta ja esitti laajempaa viranomaisyhteistyötä kirjattavaksi perusteluihin. Ministeriö ehdotti lisäksi, että päätös viljelyn rajoittamisesta tai kieltämisestä tehtäisiin valtioneuvostossa. Ministeriö otti myös kantaa mahdollisiin vahingonkorvaustilanteisiin, viljelykiellon sosioekonomisiin ja taloudellisiin vaikutuksiin, siirtymäaikoihin viljelyä lopetettaessa sekä mahdollisten välillisten terveysvaikutusten huomioimiseen kieltä valmisteltaessa. Lisäksi valvontaa koskevaa säännöstä tulisi tarkentaa suhteessa geenitekniikkalakiin. Ministeriö esitti myös geenitekniikan rekisterin sopivan huonosti valvontaan.

Esitystä on muokattu lausuntojen perusteella. Viranomaisten rooleja ja tehtäviä on muutettu niin, että maa- ja metsätalousministeriö huolehtisi rajoitus- tai kieltopäätöksen valmistelusta sekä yhteydenpidosta komissioon. Rajoitus- tai kieltopäätökset annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Esimerkkilistaa rajoitus- ja kieltoperusteista on täydennetty. Esityksen perusteluja on myös selkeytetty muun muassa viranomaisten tehtävien ja viranomaisyhteistyön osalta. Jatkovalmistelua on tehty yhteistyössä ympäristöministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, geenitekniikan lautakunnan ja Elintarviketurvallisuusviraston kanssa.

Esitys on lähetetty oikeusministeriön lainvalmisteluosaston laintarkastusyksikköön tarkastusta varten 9.5.2018. Laintarkastuksen korjausehdotukset on otettu soveltuvin osin huomioon, jollei ole ollut asiallista ja hyväksyttävää perustetta poiketa korjausehdotuksista.

Esitys on lähetetty valtioneuvoston kanslian yhteydessä toimivalle lainsäädännön arviointineuvostolle arviointia varten 2.5.2018. Arviointineuvoston mukaan hallituksen esitysluonnoksessa on kuvattu riittävästi asian taustaa, nykytilaa tavoitteita ja toimenpiteitä. Esitysluonnoksen perusteella saa yleisellä tasolla käsityksen esityksen vaikutuksista. Arviointineuvosto katsoo, että esitys noudattaa osittain säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjetta. Keskeisimmät kehittämiskohteet olisivat esityksen vaikutukset elintarvikeketjulle ja tutkimukselle sekä viljelijöille aiheutuvat hyödyt ja kustannukset. Arviointineuvosto kuitenkin toteaa, että vaikutuksia on tarkoitus käsitellä uudelleen lain nojalla annettavan asetuksen valmistelun yhteydessä.

Esitykseen ei ole katsottu tarpeelliseksi tehdä muutoksia arviointineuvoston lausunnon perusteella. Lakiehdotuksesta ei itsessään synny vielä suoria vaikutuksia viljelijöille, kuluttajille tai tutkimukselle. Vaikutusten syntyminen ja niiden laajuus riippuvat muuntogeenisistä kasveista joiden viljelyn rajoittamista asetuksella säännellään sekä annettavan asetuksen sisällöstä. Tämän vuoksi tarkemman vaikutusarvion tekeminen on mahdollista vasta mahdollisesti annettavan asetuksen valmistelun yhteydessä. Annettavat asetukset valmistellaan kattavassa yhteistyössä sidosryhmien kanssa, sillä tuleva päätöksentekotilanne olisi uusi Suomen päätöksenteossa sekä viljelijöiden keskuudessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Lain tavoite ja soveltamisala.* Lain 1 pykälässä kuvattaisiin lain tavoite. Lailla säädettäisiin kansallisista järjestelyistä, joita direktiivin 2001/18/EY muuttamisesta siltä osin kuin on

HE 114/2018 vp

kyse jäsenvaltioiden mahdollisuudesta rajoittaa muuntogeenisten organismien viljelyä tai kieltää se alueellaan annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/412 täytäntöpano edellyttää. Lailla säädettäisiin myös viljelyrajoituksen tai -kiellon valvonnasta.

Pykälän 2 momentin mukaan lakia sovellettaisiin muuntogeenisiin organismeihin, joille on myönnetty viljelylupa geneettisesti muunnettujen organismien tarkoituksellisesta levittämisestä ympäristöön ja neuvoston direktiivin 90/220/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/18/EY C osan tai muuntogeenisistä elintarvikkeista ja rehuista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1829/2003, II tai III luvun mukaisesti. Mainituista EU-säädöksistä käytettäisiin jatkossa kutsumanimiä *avoimen käytön direktiivi* ja *gm-elintarvike- ja rehuasetus*.

2 §. Maa- ja metsätalousministeriön tehtävät. Pykälän mukaan lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista ohjaisi maa- ja metsätalousministeriö. Ministeriö johtaisi myös säännösten valvontaa. Ministeriön tehtäviin kuuluisi myös valtioneuvoston asetuksen valmistelu, jolla yksittäiset viljelyä koskevat rajoitukset tai kiellot toteutettaisiin.

3 §. Ruokaviraston tehtävät. Pykälässä säädettäisiin Ruokaviraston tehtävistä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että Ruokavirasto antaisi yleisölle tiedon gm-elintarvike- ja rehuasetuksen II luvun 1 jakson ja III luvun 1 jakson mukaiseen lupamenettelyyn tulevista muuntogeenisten organismien viljelylupaa koskevista hakemuksista. Tehtävä pitäisi sisällään lupamenettelyn aikataulun ja kyseisen muuntogeenisen organismin ominaisuuksien selvittämisen. Vastaavasta tehtävästä on voimassaolevan lain mukaan säädetty muuntogeenisistä elintarvikkeista ja rehuista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1829/2003 voimaantulon edellyttämistä kansallisista järjestelyistä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (910/2004). Asetuksen mukaan Elintarviketurvallisuusvirasto toimii lisäksi Suomen kansallisena yhteysviranomaisena gm- elintarvike- ja rehuasetuksen tarkoittamissa asioissa.

Ruokavirasto julkaisisi tiedot hakemuksista www-sivuillaan ja vastaanottaisi hakemuksia koskevia kommentteja kansalaisilta ja alan toimijoilta. Kannanottojen vastaanotto voitaisiin toteuttaa teknisesti esimerkiksi otakantaa.fi -palvelua tai muuta vastaavaa teknistä palvelua käyttämällä.

Pykälän 2 momentin mukaan Ruokavirasto kokoaisi saamansa kommentit ja tekisi toimintaehdotuksen maa- ja metsätalousministeriölle. Toimintaehdotuksella tarkoitetaan Ruokaviraston saamien kommenttien ja oman asiantuntemuksen perusteella tehtyä esitystä siitä, tulisiko kyseisen kasvin viljelyä rajoittaa tai kieltää.

Pykälän 3 momentissa käsiteltäisiin valvontaa. Elintarviketurvallisuusvirasto valvoo voimassa olevan geenitekniikkalain 5 h §:n mukaan muuntogeenisten organismien tarkoituksellista levittämistä ympäristöön maa- ja metsätalouden alalla. Esityksessä tarkoitettu valvonta olisi tarkoituksenmukaisinta hoitaa geenitekniikkalain mukaisen valvonnan yhteydessä samoilla resursseilla. Valvonnan kohteena olisivat maatilat, joilla epäillään viljeltävän muuntogeenistä viljelykasvia, jonka viljelyä on rajoitettu tai kielletty. Käytännössä valvontaa tehtäisiin esimerkiksi muun valvonnan yhteydessä esille nousseen tai muuten syntyneen epäilyksen perusteella.

Pykälän 4 momentin mukaan Ruokavirasto voisi sopia valvonnan järjestämisestä maakunnan kanssa. Momentin voimaantulo sidottaisiin maakuntia koskevan lainsäädännön voimaantuloon siirtymäsäännöksellä.

4 §. *Geenitekniikan lautakunnan tehtävät.* Geenitekniikan lautakunnan tehtävistä säädetään geenitekniikkalaissa, jonka 5 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan lautakunta toimii avoimen käytön direktiivissä tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin geenitekniikan lautakunnan velvollisuudesta antaa yleisölle tieto direktiivin C osan mukaiseen lupaprosessiin tulevista muuntogeenisten organismien viljelylupahakemuksista sekä varata yleisölle tilaisuuden kommentoida hakemuksia. Tehtävä olisi Ruokavirastolle 3 §:n 1 momentissa annettua tehtävää vastaava.

Pykälän 2 momentin mukaan lautakunta kokoaisi saamansa kommentit ja tekisi toimintaehdotuksen maa- ja metsätalousministeriölle. Toimintaehdotuksella tarkoitetaan lautakunnan saamien kommenttien ja oman asiantuntemuksen perusteella tehtyä esitystä siitä, tulisiko kyseisen kasvin viljelyä rajoittaa tai kieltää. Tehtävä olisi Ruokavirastolle 3 §:n 2 momentissa annettua tehtävää vastaava.

5 §. *Alueen sulkeminen viljelyn ulkopuolelle lupamenettelyn aikana.* Pykälässä säädettäisiin avoimen käytön direktiivin 26 b artiklan 1 kohdan mukaisesta mahdollisuudesta vaatia muuntogeenisen organismin viljelyluvan maantieteellisen soveltamisalan mukauttamista. Direktiivin säännöksen tarkoituksena on antaa jäsenvaltiolle mahdollisuus sulkea oma alueensa tai osa siitä pois viljelyluvan piiristä jo lupamenettelyn aikana. Tällöin jäsenvaltion ei tarvitse ryhtyä kansallisiin lainsäädäntötoimiin rajoituksen tai kiellon toimeenpanemiseksi. Vaatimus maantieteellisen soveltamisalan mukauttamiseksi ei vaatisi tuekseen erikseen määriteltyjä perusteita, vaan pelkkä jäsenvaltion tahdonilmaisu olisi riittävä.

Pykälän 1 momentin mukaan saatuaan 3 tai 4 pykälässä tarkoitettua Ruokaviraston tai geenitekniikan lautakunnan toimintaehdotuksen maa- ja metsätalousministeriö voisi tehdä valtioneuvostolle esityksen muuntogeenisen organismin viljelyluvan maantieteellisen soveltamisalan mukauttamisesta. Toimintaehdotus ei olisi ministeriötä sitova, mutta tarjoaisi viranomaisten asiantuntemukseen sekä yleisön kommentteihin perustuvan näkemyksen päätöksenteon pohjaksi. Maa- ja metsätalousministeriö kävisi toimintaehdotuksen pohjalta keskusteluita muiden ministeriöiden sekä sidosryhmien kanssa sekä laatisi vaikutusarvion maantieteellisen soveltamisalan mukauttamisen vaikutuksista.

Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö vaatisi koko maan tai osan siitä jättämistä viljelyhakemuksen ulkopuolelle saatuaan sitä koskevan valtioneuvoston päätöksen. Vaatimus osoitettaisiin komissiolle, joka antaa vaatimuksen tiedoksi luvanhakijalle.

Pykälän 3 momentin mukaan vaadittu mukautus voitaisiin purkaa kokonaan tai osittain maa- ja metsätalousministeriön tekemällä pyynnöllä. Ministeriö esittäisi pyynnön valtioneuvoston päätöksestä. Pyyntö kohdistettaisiin avoimen käytön direktiivin 26 b artiklan 5 kohdan mukaisesti joko sille toimivaltaiselle viranomaiselle, joka on myöntänyt luvan avoimen käytön direktiivin nojalla tai komissiolle, jos lupa on myönnetty gm-elintarvike- ja rehuasetuksen mukaisesti. Mukautuksen purkaminen voisi tulla ajankohtaiseksi tilanteessa, jossa mukautukseen alun perin johtaneet syyt tai olosuhteet eivät enää ole voimassa. Esimerkiksi luonnonmukaisen tuotannon turvaamiseksi tietyllä alueella tehty mukautus muuntogeenisen viljelykasvin viljelemiseksi voitaisiin purkaa, jos tuotanto alueella on lakannut.

6 §. *Muuntogeenisen organismin viljelyn rajoittaminen tai kieltäminen.* Pykälässä säädettäisiin muuntogeenisen organismin viljelyn rajoittamisesta tai kieltämisestä siinä tapauksessa, että 5 §:ssä tarkoitettua mukautusta ei ole tehty tai luvanhaltija ei ole mukautukseen suostunut. Pykälän 1 momentin mukaan saatuaan 3 tai 4 §:ssä tarkoitettua Ruokaviraston tai geenitekniikan lautakunnan toimintaehdotuksen maa- ja metsätalousministeriö voisi tehdä valtioneuvostolle

esityksen muuntogeenisen organismin viljelyn rajoittamisesta tai kieltämisestä. Ministeriö käyttäisi esityksen pohjana saamaansa toimintaehdotusta. Toimintaehdotus ei olisi ministeriötä sitova, mutta tarjoaisi viranomaisten asiantuntemukseen sekä yleisön kommentteihin perustuvan näkemyksen päätöksenteon pohjaksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin päättää avoimen käytön direktiivin 26 b artiklan 3 kohdan mukaisesta muuntogeenisen organismin viljelyn rajoittamisesta tai kieltämisestä. Rajoitus tai kieltäminen voisi olla koko maan laajuinen tai koskea vain osaa siitä. Lisäksi momentissa tarkennetaan, että rajoitus tai kieltäminen ei koskisi sellaisia muuntogeenisten siementen tai kasvien lisäsaaineiston viljelyksiä, jotka on kylvetty tai istutettu laillisesti ennen rajoituksen tai kiellon voimaantuloa. Rajoitus tai kieltäminen tulisi tällaisen viljelyn kohdalla voimaan vasta seuraavalla kasvukaudella.

Pykälän 2 momentin mukaisen asetuksenantovaltuuden nojalla voitaisiin samoin säätää avoimen käytön direktiivin 26 a artiklan 1 a kohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä. Artiklan 1 a kohdan mukaiset toimenpiteet koskevat valtion raja-alueilla tehtäviä rinnakkaiseloon liittyviä toimenpiteitä, joilla estetään muuntogeenisen organismin leviämistä muiden jäsenvaltioiden alueelle. Rinnakkaiselotoimenpiteet ovat viljelyä rajoittavia ja kasviaineiston erillään pitoa helpottavia toimenpiteitä, kuten suojaetäisyyksiä ja kasviaineiston käsittelyä koskevia vaatimuksia. Toimenpiteistä säädettäisiin samalla tavoin kuin viljelyn rajoituksista.

Muuntogeenisen organismin viljelyn rajoittamista tai kieltämistä koskevaa asetusta valmisteltaessa maa- ja metsätalousministeriö kävisi neuvotteluja rajoitus- ja kieltoperusteiden kannalta keskeisten viranomaisten sekä sidosryhmien kanssa sekä laadittaisiin tarvittavat vaikutusarviot samoin kuin 5 §:n kohdalla on kuvattu. Lisäksi noudatettaisiin normaaleja säädösvalmistelun kuulemista koskevia käytäntöjä. Kuulemisessa tulisi erityisesti ottaa huomioon sen alueen viljelijät, jolla viljelyä aiotaan rajoittaa, tai jolla viljelyä aiotaan kieltää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kansallisten toimien tiedottamisesta komissiolle. Momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö antaisi komissiolle tiedoksi 6 §:n 2 momentin mukaan säädetyt toimenpiteet, eli viljelyn rajoittamista tai kieltämistä koskevan päätöksen. Ministeriön olisi annettava toimenpiteet tiedoksi komissiolle ennen kuin asetus, jolla niistä säädetään, tulee voimaan siten kuin jäljempänä on kuvattu.

Vaikka rajoitus tai kieltäminen ei koskisi jo kylvettyjä tai istutettuja viljelyksiä, tulisi viljelyrajoitus tai kieltäminen pyrkiä säätämään voimaan siten, että sen koskema viljelykasvi ei ole istutettu, olla istuttamassa tai viljellä parhaillaan kyseisellä kasvukaudella.

7 §. Perusteet muuntogeenisen organismin viljelyn rajoittamiselle tai kieltämiselle. Pykälässä lueteltaisiin perusteet, joiden nojalla rajoitus- tai kieltöpäätös voidaan tehdä. Pykälän 1 momentissa kuvattaisiin ensin yleisiä vaatimuksia rajoitukselle tai kiellolle. Sen tulisi olla EU:n oikeuden mukainen, perusteltu, oikeasuhtainen ja syrjimätön sekä perustuttava pakottaviin syihin. Pakottavia syitä ei avoimen käytön direktiivin 26 b artiklassa ole tarkemmin eritelty, mutta pykälässä mainittaisiin esimerkkinä ympäristöpoliittiset tavoitteet, kaavoitus, maankäyttö, sosioekonomiset vaikutukset, muuntogeenisten organismien muissa tuotteissa esiintymisen välttäminen, maatalouspolitiikan tavoitteet sekä metsäpolitiikan tavoitteet. Pakottavat syyt voisivat liittyä esimerkiksi tiettyjen luonnon tai maiseman piirteiden, elinympäristöjen ja ekosysteemien sekä erityisten ekosysteemien toimintojen ja ekosysteemipalveluiden säilyttämiseen. Päätökseen voisivat vaikuttaa esimerkiksi alueen läheisyydessä harjoitettu luonnonmukainen viljely, paikallisten ekosysteemien ja elinympäristöjen säilyttämisen tarve tai luonnon- ja maisema-arvojen säilyttämisen tarve. Perusteiden pohjalta tehtäisiin kokonaisanalyysi

viljelykiellon vaikutuksista nykytilaan sekä tulevaisuuteen. Analyysissä tulisi ottaa huomioon muuntogeenisen organismin viljelyn hyödyt ja haitat verrattuna sen viljelyn rajoittamisen tai kieltämisen hyötyihin ja haittoihin.

Sosioekonomisilla vaikutuksilla voidaan viitata esimerkiksi viljelijöiden elinkeinon liittyviin syihin, kuten työllisyyteen ja elinkeinon harjoittamisen mahdollisuuksiin.

Pykälän 2 momentin mukaan käytetyt perusteet eivät saisi olla ristiriidassa avoimen käytön direktiivin tai gm-elintarvike- ja rehuasetuksen nojalla toteutetun ympäristöriskien arvioinnin kanssa. Rajoitus tai kieltäminen ei saisi perustua muuntogeenisen organismin terveellisyyteen tai turvallisuuteen liittyviin väitteisiin.

8 §. *Pidättäytyminen kansallisesta toiminnasta.* Pykälän tarkoituksena on antaa komissiolle avoimen käytön direktiivin 26 b artiklan 4 kohdan mukaisesti aikaa esittää huomautuksia. Pykälän 1 momentin mukaan viljelyn rajoittamista tai kieltämistä koskevaa asetusta tai sen muutosta ei saisi saattaa voimaan ennen kuin 75 päivää on kulunut komissiolle tehdystä tiedonannosta.

Pykälän 2 momentin mukaan Ruokaviraston olisi huolehdittava, että viljelijät pidättäytyvät istuttamasta tai kylvämästä muuntogeenisiä organismeja, joiden viljelyä on rajoitettu tai joiden viljely on kielletty, ennen kuin 1 momentissa säädetty määräaika on kulunut. Käytännössä tämä tapahtuisi muun valvonnan yhteydessä sekä tiedotuksella. Kuten 6 §:n yhteydessä on mainittu, rajoitukset ja kiellot tulisi kuitenkin ajoittaa niin, että kyseisen kasvin viljely ei ole käsilä.

Pykälän 3 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö antaisi komissiolle tiedoksi 1 momentissa tarkoitetun rajoituksen tai kiellon voimaan saattamisen, kun määräaika on päättynyt. Momentin tarkoituksena on avoimen käytön direktiivin mukaisesti pitää komissio ajan tasalla siitä, onko määräajan aikana tehty muutoksia suunniteltuihin toimenpiteisiin, tai onko komission mahdollisesti esittämällä huomautuksilla ollut vaikutusta lopulliseen rajoitukseen tai kieltoon.

9 §. *Tiedonsaanti ja tarkastusoikeus.* Pykälässä säädettäisiin tiedonsaannista ja tarkastusoikeudesta valvonnassa. Pykälän 1 momentin mukaan Ruokavirastolla olisi oikeus saada valvontaa varten välttämättömät tiedot toiminnanharjoittajalta, joka viljelee, tai jonka Ruokavirasto epäilee viljelevän muuntogeenistä organismia. Tiedot tulisi saada salassapitosäännösten sitä estämättä. Salassapitosäännökset voisivat koskea esimerkiksi liike- tai ammattisalaisuutta tai vastaavaa elinkeinotoimintaa koskevaa tietoa.

Pykälän 2 momentin mukaan Ruokavirastolla olisi lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaa varten oikeus tehdä tarkastuksia. Tarkastusoikeutta ei ole perusteltua ulottaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyihin tiloihin, koska valvonnassa olisi kyse lähinnä viljelyyn liittyvien tilojen kuten varastojen sekä koneiden tarkastamisesta ja näytteenotosta. Tarkastuksissa noudatettavaan menettelyyn sovellettaisiin hallintolain (434/2003) 39 §:ää.

10 §. *Näytteensaanti- ja tutkimusoikeus.* Pykälässä säädettäisiin mittauksista, tutkimuksista ja näytteenotosta. Pykälän mukaan Ruokavirastolla olisi oikeus maksutta tehdä tai teettää tarvittavat mittaukset tai tutkimukset ja saada muuntogeenisten organismien löytämiseksi tarpeelliset, kohtuullisen suuruiset näytteet.

11 §. Hallinnolliset pakkokeinot. Pykälässä säädettäisiin pakkokeinoista tapauksissa, joissa Ruokavirasto havaitsee toiminnanharjoittajan viljelevän muuntogeenistä organismia, jonka viljelyä on rajoitettu tai joka on kielletty 5 §:n 1 momentissa tarkoitetulla mukautuksella 6 §:n 2 momentissa tarkoitetulla valtioneuvoston asetuksella, tai jonka viljelystä on 8 §:n 2 momentin mukaan pidättäydyttävä. Ruokavirasto voisi kieltää toiminnanharjoittajaa jatkamasta viljelyä. Ruokavirasto voisi myös määrätä toiminnanharjoittajan ryhtymään toimiin kasvien hävittämiseksi. Toiminnanharjoittaja vastaisi itse toimenpiteistä syntyvistä kustannuksista.

Ruokavirasto voisi 2 momentin mukaan tehostaa kieltoa uhkasakolla tai teettämis- tai keskeyttämisuhalla. Uhkasakkoa sekä teettämis- tai keskeyttämisuhkaa koskevissa asioissa noudatettaisiin muutoin, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

12 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta valvontaviranomaisen hallinnollisia pakkokeinoja koskevaan päätökseen. Ruokaviraston 11 §:n nojalla tekemään kieltoon tai määräykseen saisi vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

13 §. Maksut. Pykälässä säädetään valvonnan ja näytteenoton maksuista. Muuntogeenisten organismien viljelyn rajoittamiseen liittyvä valvonta on pääsääntöisesti rinnastettavissa markkinavalvontaan. Markkinavalvonta on pääsääntöisesti maksuttomia tarkastuksia ja selvityksiä. Riippumatta siitä onko viljelyrajoituksen kohteena olevan muuntogeenistä organismia havaittu viljeltävän markkinavalvonnan yhteydessä tai kuluttajalta tai muulta toimijalta tulleen ilmoituksen perusteella, viranomaisten tulee perustaa valvontatoimi riskinarviointiin. Lain mukaisen valvonnan piiriin kuuluvien tarkastus- ja tutkimusmaksujen maksullisuudessa noudatettaisiin valtion maksuperustelakia (150/1992). Valtion maksuperustelain mukaan suoritteen tulee olla maksullinen, ja maksun tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää. Maksu voidaan jättää perimättä perustellusta syystä. Tarkastus- ja tutkimuskulut voisivat olla maksullisia silloin, kun on perustellusti syytä epäillä toimijan viljelevän viljelyrajoituksen kohteena olevaa muuntogeenistä organismia, ja kun lähemmät tarkastukset ja tutkimukset ovat tämän selvittämiseksi tarpeen. Maksu voitaisiin jättää perimättä tilanteessa, jossa epäily on ilmeisen aiheeton.

14 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Lain 3 §:n 4 momentissa viitataan maakuntaan, joten momenttia sovellettaisiin vasta maakuntia koskevan lainsäädännön tultua voimaan.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Suomen perustuslain (731/1999) 119 §:n mukaan viranomaisten tehtävien yleisistä perusteista on säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunta on etenkin perusoikeuskytkentäisen sääntelyn yhteydessä pitänyt välttämättömänä, että toimivaltainen viranomaisen ilmenee laista yksiselitteisesti tai muuten täsmällisesti tai että ainakin viranomaisten toimivaltasuhteiden lähtökohdat sekä toimivallan siirtämisen edellytykset ilmenevät laista riittävän täsmällisesti (PeVL 18/2004 vp sekä siinä viitatu PeVL 7/2001 vp, PeVL 21/2001 vp, PeVL 45/2001 vp, PeVL 47/2001 vp, PeVL 52/2001 vp ja PeVL 17/2004 vp).

Esityksessä säädetään Ruokavirastolle ja geenitekniikan lautakunnalle annettavista tehtävistä. Ruokavirasto antaisi yleisölle tiedon gm-elintarvike- ja rehuasetuksen mukaiseen lupamenettelyyn tulevista viljelylupahakemuksista, kokoaisi niistä saamansa kommentit, tekisi toimintaehdotuksen muuntogeenisen organismin viljelyn rajoittamisesta tai kieltämisestä sekä valvoisi lain ja sen nojalla annetun asetuksen noudattamista. Geenitekniikan lautakunta antaisi vastavasti tiedon yleisölle avoimen käytön direktiivin mukaiseen lupamenettelyyn tulevista viljelylupahakemuksista, kokoaisi saamansa kommentit ja tekisi toimintaehdotuksen maa- ja metsätalousministeriölle. Tehtäviin sisältyy julkisen vallan käyttöä, minkä vuoksi tehtävistä on säädetty laissa. Viranomaisten toimivalta ja tehtävät on kuvattu laissa yksityiskohtaisesti, jolloin perustuslain säännöksen edellytykset täyttyvät.

Perustuslain 80 §:ssä säädetään asetuksen antamisesta. Pykälän mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Myös muu viranomainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrätyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaisen valtuutuksen tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Perustuslakivaliokunnan käytännön (PeVL 56/2002 vp) mukaan asetuksen antamiseen ja lainsäädäntövallan delemoimiseen liittyvien valtuutusten tulee olla riittävän täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Laista tulee käydä selvästi ilmi, mistä on tarkoitus säätää asetuksella.

Esityksessä säädetään asetuksenantovaltuudesta valtioneuvostolle koskien muuntogeenisen organismin viljelyn rajoittamista tai kieltämistä. Valtuutussäännös muodostaa voimaan saatettavan direktiivin kanssa täsmällisen ja tarkkarajaisen kokonaisuuden. Valtuutussäännöksen voi katsoa täyttävän perustuslain 80 §:n vaatimukset.

Elinkeinon harjoittamisen vapaudesta säädetään perustuslain 18 §:ssä. Pykälän mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta. Lisäksi julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Perustuslakivaliokunta on ottanut kantaa perusoikeuksien rajoitusedellytyksiin muistiossaan (PeVM 25/1994). Perusoikeuksien rajoitusten tulee perustua eduskunnan säätämään lakiin, tähän liittyy kieltö delegoida rajoituksia koskevaa toimivaltaa lakia alemmalle säädösten tasolle. Rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä. Rajoitusten olennaisen sisällön tulee ilmetä laista. Rajoitusperusteiden tulee olla hyväksyttäviä. Rajoittamisen tulee olla painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima. Rajoitusten on oltava suhteellisuusvaatimuksen mukaisia ja välttämättömiä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi. Jokin perusoikeuden rajoitus on sallittu ainoastaan, jos tavoite ei ole saavutettavissa perusoikeuteen vähemmän puuttuvin keinoin.

Euroopan unionissa hyväksytyn viljelykasvin viljely on lähtökohtaisesti hyväksyttyä kaikissa sen jäsenvaltioissa. Tilanne jossa jäsenvaltio alkaa rajoittaa muuten lainmukaista toimintaa on perusoikeuksien kannalta poikkeuksellinen. Esityksellä toteutettavat viljelyn rajoitukset tai kiellot tosiasiallisesti rajoittaisivat toimijan elinkeinovapautta. Tämän vuoksi syy perusteiden, joiden nojalla viljelyä rajoitetaan tai kielletään, tulee perustua kattaviin selvityksiin ja vaikutusarvioihin ja ne tulee valmistella yhteistyössä alan toiminnanharjoittajien kanssa. Tässä esityksessä kuvattua avoimen käytön direktiivin muutosta ei kuitenkaan voi saattaa voimaan ilman mahdollisuutta rajoittaa viljelyä. Esityksessä kuvatuista viljelyn rajoituksista tai kielloista on annettu lain tasolla perussääntely, ja itse rajoitus tai kieltö annetaan valtioneuvoston asetuksella. Valtuutussäännös muodostaa voimaan saatettavan direktiivin kanssa täsmällisen ja tarkkarajaisen kokonaisuuden. Rajoitus- tai kieltoperusteen on direktiivissä kuvattujen mukaises-

HE 114/2018 vp

ti oltava EU:n oikeuden mukainen, perusteltu, oikeasuhtainen, ja syrjimätön, sekä perustuttava pakottaviin syihin. Perusteiden voi yhdessä direktiivissä kuvattujen vaatimusten kanssa katsoa täyttävän perusoikeuksien rajoitusedellytykset.

Perustuslain 21 §:ssä säädetään oikeusturvasta. Jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Esityksessä on vakiomuotoinen muutoksenhakupykälä Ruokaviraston pakkokeinoja koskeviin päätöksiin. Valtioneuvoston asetuksella säädettävässä viljelyn rajoituksessa tai kiellossa ei ole kysymys kenenkään oikeutta, velvollisuutta tai etua koskevasta määrämuotoisesta päätöksenteosta, jolloin oikeusturva toteutuu sääntelyn tarkkuuden ja muun asianmukaisuuden kautta. Edellä kuvatun perusteella voidaan katsoa oikeusturvavaatimusten toteutuvan.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä yleensä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta tarpeellisiin tietoihin, jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisällöt ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (PeVL 17/2016 vp).

Perustuslakivaliokunta on katsonut myös, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvan salassapidon avulla suojataan. Esityksessä säädetään Ruokaviraston oikeudesta saada valvontaa varten välttämättömät tiedot salassapitosäännösten estämättä. Välttämättömyysvaatimuksen voidaan katsoa täyttävän perustuslain 10 §:n vaatimukset.

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotukset ovat perustuslain mukaisia, ja lakiehdotus voidaan säätää tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Koska esitykseen sisältyy kuitenkin perustuslain näkökulmasta erityisesti elinkeinovapauteen liittyviä merkityksellisiä seikkoja, hallitus pitää tarkoituksenmukaisena, että esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn nojalla annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

muuntogeenisen organismin viljelyn rajoittamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tavoite ja soveltamisala

Tällä lailla säädetään kansallisista järjestelyistä, joita direktiivin 2001/18/EY muuttamisesta siltä osin kuin on kyse jäsenvaltioiden mahdollisuudesta rajoittaa muuntogeenisten organismien viljelyä tai kieltää se alueellaan annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU 2015/412) täytäntöönpano edellyttää, sekä siihen liittyvästä valvonnasta.

Tätä lakia sovelletaan muuntogeenisiin organismeihin, joille on myönnetty viljelylupa geneettisesti muunnettujen organismien tarkoituksellisesta levittämisestä ympäristöön ja neuvoston direktiivin 90/220/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/18/EY, jäljempänä *avoimen käytön direktiivi*, C osan tai muuntogeenisistä elintarvikkeista ja rehuista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1829/2003, jäljempänä *gm-elintarvike- ja rehuasetus*, II tai III luvun mukaisesti.

2 §

Maa- ja metsätalousministeriön tehtävät

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista ohjaa ja valvontatoimintaa johtaa maa- ja metsätalousministeriö.

3 §

Ruokaviraston tehtävät

Ruokavirasto antaa yleisölle tiedon gm-elintarvike- ja rehuasetuksen II luvun 1 jakson ja III luvun 1 jakson mukaiseen lupamenettelyyn tulevista viljelylupahakemuksista ja varaa tilaisuuden kommentoida hakemuksia.

Ruokavirasto kokoaa 1 momentissa tarkoitetut yleisön kommentit ja tekee toimintaehdotuksen maa- ja metsätalousministeriölle.

Ruokavirasto valvoo lain ja sen nojalla annettujen säädösten noudattamista siten kuin geenitekniikkalain 5 h §:ssä on säädetty.

Ruokavirasto voi sopia valvonnan järjestämisestä maakunnan kanssa.

4 §

Geenitekniikan lautakunnan tehtävät

Geenitekniikan lautakunta antaa yleisölle tiedon avoimen käytön direktiivin C osan mukaiseen lupamenettelyyn tulevista viljelylupahakemuksista ja varaa tilaisuuden kommentoida hakemuksia.

HE 114/2018 vp

Geenitekniikan lautakunta kokoaa 1 momentissa tarkoitetut kommentit ja tekee toimintaehdotuksen maa- ja metsätalousministeriölle.

5 §

Alueen sulkeminen viljelyn ulkopuolelle lupamenettelyn aikana

Saatuuan 3 §:n 2 momentin tai 4 §:n 2 momentin mukaisen toimintaehdotuksen maa- ja metsätalousministeriö voi tehdä valtioneuvostolle esityksen avoimen käytön direktiivin 26 b artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta muuntogeenisen organismin viljelyluvan maantieteellisen soveltamisalan mukauttamisesta.

Jos valtioneuvosto päättää vaatia 1 momentissa tarkoitettua mukauttamista, maa- ja metsätalousministeriö toimittaa Euroopan komissiolle vaatimuksen muuntogeenisen organismin viljelyluvan mukauttamisesta siten, että koko maa tai tietty alue suljetaan viljelyn ulkopuolelle.

Jos valtioneuvosto päättää purkaa 2 momentissa tarkoitettua viljelyluvan mukautuksen, maa- ja metsätalousministeriö pyytää mukautuksen purkamista. Pyyntö sisällyttää koko maa tai tietty alue uudelleen luvan maantieteelliseen soveltamisalaan tehdään avoimen käytön direktiivin 26 b artiklan 5 kohdassa tarkoitetulle viranomaiselle.

6 §

Muuntogeenisen organismin viljelyn rajoittaminen tai kieltäminen

Saatuuan 3 §:n 2 momentin tai 4 §:n 2 momentin mukaisen toimintaehdotuksen maa- ja metsätalousministeriö voi tehdä valtioneuvostolle esityksen muuntogeenisen organismin viljelyn rajoittamisesta tai kieltämisestä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan rajoittaa muuntogeenisen organismin viljelyä tai se voidaan kieltää kansallisesti. Rajoitus tai kieltäminen voi koskea koko maata tai sen osaa. Rajoitus tai kieltäminen ei koske sellaisia muuntogeenisten siementen ja kasvien lisäysaineiston viljelyksiä, jotka on kylvetty tai istutettu laillisesti ennen rajoituksen tai kiellon voimaantuloa.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa Euroopan komissiolle tiedoksi 2 momentin mukaiset toimenpiteet.

7 §

Perusteet muuntogeenisen organismin viljelyn rajoittamiselle tai kieltämiselle

Edellä 6 §:ssä tarkoitetun rajoituksen tai kiellon tulee olla Euroopan unionin oikeuden mukainen, perusteltu, oikeasuhtainen ja syrjimätön sekä perustuttava pakottaviin syihin, joita voivat olla:

- 1) ympäristöpoliittiset tavoitteet;
- 2) kaavoitus;
- 3) maankäyttö;
- 4) sosioekonomiset vaikutukset;
- 5) muuntogeenisten organismien muissa tuotteissa esiintymisen välttäminen;
- 6) maatalouspolitiikan tavoitteet;
- 7) metsäpolitiikan tavoitteet.

Perusteet eivät saa olla ristiriidassa avoimen käytön direktiivin tai gm-elintarvike- ja rehuasetuksen nojalla toteutettujen ympäristöriskien arvioinnin kanssa.

8 §

Pidättäytyminen kansallisesta toiminnasta

Edellä 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajoitusta tai kieltoa ei saa saattaa voimaan ennen kuin 75 päivää on kulunut 6 §:n 3 momentissa tarkoitettusta tiedonannosta.

Ruokaviraston on huolehdittava, että viljelijät pidättäytyvät istuttamasta tai kylvämästä muuntogeenisiä organismeja, joita rajoitus tai kiello koskee, kunnes 1 momentissa säädetty määräaika on kulunut.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa rajoituksen tai kiellon voimaansaattamisesta tiedon Euroopan komissiolle 1 momentissa säädetyn määräajan päätyttyä.

9 §

Tiedonsaanti ja tarkastusoikeus

Ruokavirastolla on oikeus saada tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaa varten välttämättömät tiedot salassapitosäännösten estämättä siltä, joka viljelee tai jonka valvontaviranomainen epäilee viljelevän muuntogeenistä viljelykasvia.

Ruokavirastolla on tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaa varten oikeus tehdä tarkastuksia muualla kuin pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa. Tarkastuksissa noudatettavaan menettelyyn sovelletaan hallintolain (434/2003) 39 §:ää.

10 §

Näytteensaanti- ja tutkimusoikeus

Ruokavirastolla on oikeus maksutta tehdä tai teettää tarvittavat mittaukset tai tutkimukset ja ottaa muuntogeenisten organismien löytämiseksi tarpeelliset, kohtuullisen suuruiset näytteet.

11 §

Hallinnolliset pakkokeinot

Ruokavirasto voi kieltää jatkamasta sellaisen muuntogeenisen organismin viljelyä, jonka viljelyä on rajoitettu tai jonka viljely on kielletty 5 §:n 1 momentissa tarkoitettulla mukautuksella tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettulla valtioneuvoston asetuksella taikka jos viljelystä on 8 §:n 2 momentin mukaan pidättäydyttävä, ja määrätä ryhtymään toimiin sadon hävittämiseksi toimijan omalla kustannuksella.

Ruokavirasto voi tehostaa kieltoa uhkasakolla tai teettämis- tai keskeyttämishallalla.

12 §

Muutoksenhaku

Ruokaviraston 11 §:n nojalla tekemään kieltoon tai määräykseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaisissa säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

HE 114/2018 vp

13 §

Maksut

Tämän lain mukaisen valvonnan piiriin kuuluvista tarkastuksista ja tutkimuksista peritään valtiolle maksuja valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaan.

14 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019. Tämän lain 3 §:n 4 momenttia sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2021 alkaen.

Helsingissä 6 päivänä syyskuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä